

981117-1

Francouzský myslitel (Philippe Lacou-Labarthe) nazval jednu ze svých knih „Le sujet de la philosophie“ (Aubier-Flammarion, Paris 1979 – 5025). To nás především musí upuomenout na historii latinského termínu „subiectum“, který znamenal původně právě opak toho, co pro nás znamená (v našem běžném úzu) dnes (a zvláště v češtině, ale také v němčině atd., postupně však dokonce také v románských jazycích a v angličtině, kde původní význam stále ještě přetrvává a kde si myslitelé musí na sebe vzít povinnost reinterpretace tohoto slova a také nezbytné reflexe s tím spojené). Dnes – zejména pod vlivem německé romatické filosofie (ale začalo tro dříve, jen bylo zapotřebí delšího času, aby se ony nezbytné důsledky dostavily a v nejširších myslitelských kontextech prosadily) – znamená slovo „subjekt“ opravdu opak slova „objekt“, mohli bychom tedy říci, že znamená „non-objekt“, „ne-předmět“. Přijmeme-li tento výsledek myšlenkového posunu a vývoje (nechme zatím stranou všechny pokusy o jeho zpochybňování, jak je známe zejména ze strany strukturalistů a dnes tzv. postmodernistů), pak dotazování po subjektu filosofie musí samo sobě rozumět jako dotazování, kdo je vlastně subjektem filosofování, a tedy něco naprosto odlišného od dotazování, čím se filosofování vlastně zabývá, o čem se vlastně filosofuje (a eventuelně také, o čem vůbec lze filosofovat). Když u nás před řadou let byl Ijsseling a měl v domácím semináři přednášku o tom, kdo vlastně promlouvá, když něco říkáme, poukázal na to, co zdůrazňoval již např. Heidegger, když zdůrazňoval, že jazyk není pouhým nástrojem, instrumentem, ale že jeněčím jakoby živým, jakoby aktivním, totiž že sám jazyk mluví („die Sprache spricht“). To platí ovšem na vyšší rovině o filosofování (neboť také „jazyk“ není žádným „objektem“, „předmětem“, nýbrž je skutečností pouze jako živé promlouvání). Když filosofujeme, nečiníme tak pouze sami, nýbrž jsme jen spolutvůrci, spoluaktéři svého filosofování, na němž se podílí nejen jazyk (neboť náležitě myslit a tedy vědět, co při tomto myšlení děláme, lze jen v jazyce), nýbrž celá řada dalších, současných i dávnějších a nejdávnějších filosofujících myslitelů a tedy – trochu metaforicky řečeno – filosofie sama (tak jako je snad přípustná metafora, když řekneme, že „jazyk promlouvá“ či „mluví“ – jen je třeba dobře vědět, že jde o metaforu, zatíženou onou podivnou zpředměťující myšlenkovou tradicí, která je odkazem již prvních řeckých filosofů a po nich celé dosavadní evropské myšlenkové tradice).

(Praha, 981117-1.)